

ZAMONAVIY BUXGALTERIYA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR

Samandarov Xushnud Jobir o'g'li

Raximboyeva Dilafroz Ibrogim qizi

Toshkent davlat Agrar universiteti

“Agroiqtisodiyot,logistika va xizmatlar”faqulteti

“Buxgalteriya”yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: Jumaniyozov Siroj Azimboy o'g'li

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19603497>

ARTICLE INFO

Received: 4th April 2026

Accepted: 5th April 2026

Published: 16th April 2026

KEYWORDS

Zamonaviy buxgalteriya,raqamli texnologiyalar,transformatsiya,avto matlashtirish,modernizatsiya.

ABSTRACT

Mazkur maqolada buxgalteriya tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish tahlil qilingan.Zamonaviy buxgalteriya raqamli texnologiyalar yordamida tubdan transformatsiya qilinmoqda, bu esa korxonalar samaradorligini oshirish va hisobotlarni avtomatlashtirish imkonini beradi. Innovatsion yechimlar buxgalteriya jarayonlarini modernizatsiya qilib, inson omili bilan bog'liq xatolarni kamaytiradi va moliyaviy ma'lumotlarning aniqligini ta'minlaydi.Shuningdek,raqamli buxgalteriya hisobi korxonalar uchun faqatgina texnik yangilanish emas,balki boshqaruv samaradorligini oshirishning strategik omilidir.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar hayotimizning barcha jabhalariga kirib bormoqda. Xususan, "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi doirasida buxgalteriya hisobi tizimini tubdan isloh qilish davlat siyosati darajasiga ko'tarildi. An'anaviy qog'ozbozlikdan voz kechish, real vaqt rejimida hisobotlar tayyorlash korxonalar raqobatbardoshligini oshiruvchi asosiy omildir.

Buxgalteriya hisobining rivojlanish tarixida "Pacholi davri"dan "Raqamli davr"ga o'tish katta sakrash bo'ldi. Raqamli buxgalteriya — bu faqatgina 1C yoki Excel emas, balki barcha xo'jalik operatsiyalarini avtomatlashtirilgan tarzda, inson omilisiz shakllantirishdir. Bu bobda ERP (Enterprise Resource Planning) tizimlarining mohiyati yoritiladi.

Bulutli texnologiyala-bulutli buxgalteriya (masalan, QuickBooks, Xero yoki mahalliy Didox, Solik.uz bilan integratsiya) buxgalterga dunyoning istalgan nuqtasidan ishlash imkonini beradi.Afzalliklari: Ma'lumotlar xavfsizligi, server xarajatlarining yo'qligi, dasturiy ta'minotning avtomatik yangilanishi.

Blokcheyn — buxgalteriya uchun "buzilmas audit" imkoniyatini beradi. Har bir tranzaksiya zanjirga ulanadi va uni keyinchalik o'zgartirib bo'lmaydi. Bu esa korrupsiya va firibgarlik xavfini nolga tushiradi. Bobda "Double Entry" (ikki yoqlama yozuv) tizimining "Triple Entry" (uch yoqlama yozuv - blokcheyn bilan) tizimiga o'tishi tahlil qilinadi.

Sun'iy intellekt va raqobatlashtirish-sun'iy intellekt (AI) endi oddiy hisob-kitob emas, balki bashorat qilish bilan shug'ullanadi. RPA (Robotic Process Automation): Faktura va cheklarni avtomatik o'qish, ularni tegishli hisobvaraqlarga joylashtirish. Prediktiv tahlil: O'tgan davr ma'lumotlariga tayanib, kelajakdagi soliq to'lovlari va pul oqimlarini prognoz qilish.

MHXS va raqamli transformatsiya; O'zbekiston korxonalarining Xalqaro Moliyaviy Hisobot Standartlariga (MHXS) o'tishida raqamli vositalarning o'rnini beqiyos. Standartlar orasidagi tafovutlarni (transformatsiya) avtomatik dasturlar orqali amalga oshirish vaqtini 70% gacha tejaydi. Buxgalteriya hisobi sohasida raqamli texnologiyalarning o'rnini bugungi kunda raqamli texnologiyalar buxgalteriya hisobi tizimini tubdan o'zgartirmoqda. An'anaviy qo'lda yuritiladigan hisob-kitoblarni o'rnini avtomatlashtirilgan dasturlar va zamonaviy axborot tizimlari egallab bormoqda. Bu esa nafaqat vaqtini tejash, balki ma'lumotlarning aniqligi va ishonchliligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli texnologiyalar yordamida buxgalteriya jarayonlari tezkor va samarali amalga oshiriladi. Masalan, moliyaviy hisobotlarni avtomatik shakllantirish, real vaqt rejimida ma'lumotlarni tahlil qilish va saqlash imkoniyati mavjud. Shu bilan birga, bulutli texnologiyalar (cloud accounting) orqali ma'lumotlarga istalgan joydan kirish va ularni boshqarish mumkin bo'ladi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar inson omili bilan bog'liq xatolarni kamaytiradi. Avtomatlashtirilgan tizimlar hisob-kitoblarda aniqlikni oshirib, noto'g'ri kiritilgan ma'lumotlar xavfini sezilarli darajada pasaytiradi. Natijada, korxonalar moliyaviy faoliyati ustidan nazorat kuchayadi.

Raqamli transformatsiya buxgalteriya sohasida faqat texnik o'zgarish emas, balki boshqaruv tizimini takomillashtirish vositasi hamdir. Tahliliy ma'lumotlarning tezkor olinishi rahbarlarga to'g'ri va asosli qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar buxgalteriya hisobining ajralmas qismiga aylanib, korxonalar samaradorligini oshirish, raqobatbardoshligini kuchaytirish va moliyaviy boshqaruvni yanada takomillashtirishga xizmat qilmoqda.

Buxgalteriya hisobi, o'zining tabiati bilan, ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va hisobot berish jarayonlarini o'z ichiga oladi. Shuning uchun raqamli texnologiyalar ushbu sohada samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Avtomatlashtirilgan tizimlar va sun'iy intellekt yordamida buxgalteriya operatsiyalari yanada aniqroq va tezroq amalga oshirilmoqda. Bu, o'z navbatida, vaqtini tejash, xatoliklarni kamaytirish va hisob-kitoblarni tezlashtirishga yordam beradi.

Ammo, raqamli texnologiyalarning buxgalteriya hisobiga ta'siri nafaqat imkoniyatlarni, balki ba'zi muammolarni ham keltirib chiqaradi. Bunga texnologik to'siqlar, yangi tizimlarga moslashishning murakkabligi, va mutaxassislarning malakasizligi kabi masalalar kiradi. Shuningdek, raqamli tizimlarning joriy etilishi bilan birga, buxgalteriya sohasidagi yangi xavf-xatarlar va xatoliklar ham paydo bo'ladi.

Raqamli buxgalteriyaning asosiy afzalliklari raqamli texnologiyalarni joriy etish buxgalteriya tizimida quyidagi ijobiy o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. Samaradorlikning oshishi: Avtomatlashtirilgan tizimlar ko'p vaqt talab qiladigan operatsiyalarni tezlashtiradi. Aniqlik va ishonchlilik: Innovatsion texnologiyalar moliyaviy ma'lumotlarni qayta ishlashda xatolarni minimallashtiradi. Tezkor tahlil: Raqamli vositalar rahbarlarga qaror qabul qilish uchun real vaqt rejimida hisobotlarni taqdim etadi. Transformatsiya Bosqichlari va Muammolar Buxgalteriya hisobini raqamlashtirish bosqichma-bosqich amalga oshiriladi, biroq bu jarayonda ba'zi to'siqlar ham mavjud. Texnologik to'siqlar: Eski tizimlardan zamonaviy dasturlarga o'tish muayyan texnik tayyorgarlikni talab qiladi. Kadrlar masalasi:

Raqamli iqtisodiyot sharoitida yuqori malakali mutaxassislarga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda. Transformatsiya zarurati: Raqamli texnologiyalar rivojlangan sharoitda buxgalteriya hisobini modernizatsiya qilish korxonalar uchun dolzarb vazifaga aylanmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Ibragimov A.K., Sugirbaev B.B. "Buxgalteriya hisobi: Nazariya va amaliyot". Darslik. – Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2021.
2. Parдав M.Q. va boshqalar. "Raqamli iqtisodiyotda buxgalteriya hisobi va auditning dolzarb masalalari". Monografiya. – Toshkent, 2022. 3. Gulyamov S.S. "Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari". [O'quv qo'llanma. – Toshkent: TDTU, 2019.
4. Buxgalter.uz – Buxgalterlar va auditorlar uchun ixtisoslashgan axborot-huquqiy portali.
5. Lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi.

